

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. VII. Utrùm homo in statu naturæ lapsæ careat libertate, quam in sua
pura natura haberet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

10. *Obiectio de Eva lapsa in integritate stante, quae ad lapsum adami.*
 Contra hoc vero est vulgaris obiectio, quia Eva peccando non statim amisit originalem iustitiam: imo in illa iam lapsa mansit naturae integritas, & originalis iustitia. Probat, quia illa peccauit priusquam Adam: & tamen in illo tempore intermedio inter suum, & peccatum Adae non sensit concupiscentiam, nec erubuit, quod nuda esset, nec aperti sunt oculi eius, ut suam nuditatem videret: ergo signum est permanisse tunc in natura integritate. Et similiter non sensit calorem, vel frigus: vel aliam alterationem carnis passibilis: ergo signum est, etiam retinuisse iustitiam originalem, quia hi sunt effectus proprii talis doni, & status. Antecedens patet, quia si sensisset huiusmodi nouos effectus, euidenter agnouisset suum lapsum, & deceptionem, & non esset ultra progressa ad inuitandum virum. Propter hoc Abulensis in cap. 3. Genes. quaest. 6. & 7. & Catherin. opusc. de Peccat. origin. censens, personalem lapsum potuisse simul esse, & fuisse cum donis integritatis, & iustitiae originalis seclusa gratia. Idem in re tenet Caeteran. prima parte, quaest. 95. articulo 1. licet alijs verbis. Dixit enim Euam peccando ante Adam non statim amisisse iustitiam simpliciter, id est, totaliter, amisisse autem quoad aliquid. Quod non amplius explicat, significat autem amisisse quasi iure, & debito, quia statim metu illam amittere, de facto tamen non statim illi ablatam esse, donec Adam peccauit.

11. *Negativa responsio.*
Ad singula responderetur in forma.
 Nihilominus magis placet sententia proposita, & consentanea ad illam respondeo, Euam statim, ac peccauit, amisisse originalem iustitiam, & naturae integritatem, ac subinde statim habuisse naturam laesam, sicut & lapsum. Ad argumentum autem respondeo, non oportuisse, ut statim sentiret inordinatos motus naturae lapsae, quia non semper homo illos sentit aut experitur, quia vel non semper eorum occasiones sese offerunt, vel non vacat his attendere. Deinde dico, verisimile esse habuisse statim Euam aliquos motus appetitus sentientis magis inordinatos, quam integritas naturae permitteret. Potuit enim statim sentire, & fortasse sensit voluptatem maiorem in aspectu cibi, maioremque illius concupiscentiam, praesertim quia iam per internam superbiam similitudinem Dei, & scientiam boni, & mali inordinate desiderauerat, nam haec ipsa animi affectio appetitum etiam inferiorem magis inclinabat. Non tamen eadeo turbabat Eva, hunc motum esse esse eadem lapsae naturae, quia vel quibus donis antea esset praedita, vel vnde illi motus proueniret, ignorabat, vel certe quia de hoc non cogitabat, neque reflexe (ut sic dicam) ad motus attendit, ut eorum radicem inuestigare. Et ob eandem causam potuit facile non erubescere, nec videre nuditatem suam prius, quam vir caderet, quia interiectum tempus breue fuit, & in eo solum de marito inuitando, & inducendo ad esum cibi cogitabat. Et optimum argumentum est, nam statim experiri potuit, se esse deceptam a serpente, quia nullam scientiam boni, vel mali per esum cibi adeptus est, & tamen id non considerauit, sed solum ad virum se conuertit, & de illi inuitando sollicita fuit.

CAPVT VII:

Vtrum homo in statu naturae lapsae careat libertate, quam in sua pura natura habet?

1. *Quaestio explicatur qua contra haereticos proceduntur.*
 Quaestiones in hoc, & sequenti capite tractandae ad explicandas vires liberi arbitrii in homine lapsi necessariae sunt, quod in libro secundo fuisse tractatum sumus, & ideo in praesenti illas praemittimus. Potest autem voluntas hominis lapsi comparari, & ad voluntatem hominis in statu innocentiae, seu in-

Pars I.

tegra natura, & ad statum purae naturae. Item potest fieri comparatio, vel in absoluta libertate, vel in virtutibus, & perfectione eius: & hanc quidem posteriores quaestiones cum Catholicis tractabimus, hic solum priorem cum haereticis disputamus. Et ideo addidi in titulo quaestiones, an homo nunc careat libertate, quam in pura natura haberet: quia non inquiri de illa, quam in statu naturae integre naturae habuit, id est, de perfecto statu libertatis sine vilo corporis grauiamine, vel impedimento concupiscentiae. Sic enim certum est ex dictis, & ex fidei principijs, hominem lapsum carere illis praerogatiuis (ut sic dicam) & virtutibus libertatis, quas in statu innocentiae haberet, ac subinde vires liberi arbitrii ad operandum bonum debilitatas esse plurimum inhumana natura per lapsum Adae, & originale peccatum. Solus enim Pelagius, & eius sectatores, qui peccatum originale negarunt, & Adamum in pura natura creatum esse asserunt, consequenter etiam dixerunt, nullo modo fuisse debilitatas in posteris Adae vires ad operandum bonum, ut capite 12. dicam, & constat ex Augustino lib. de Natur. & grat. cap. 19. vbi errorem illum impugnat ex illo Psalm. 40. Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi, ait, Quid sanatur, si nihil est vulneratum, nihil sanciatum, nihil debilitatum, atque vitiatum? Et hic error Pelagij damnatus est in Concil. Arausico. cap. 1. Trid. sess. 5. decreto de Peccat. origin. Valent. cap. 6. sequiturque ex principio fidei, quod peccatum originale transfunditur ad posteros, per illud enim peccatum natura infirmior facta est, & consequenter imbecillior, ut recte dixit Chrys. homil. 30. ad Popul. iuxta verbum Christi Matth. 9. Non est opus valentibus medico, sed male habentibus, quod explicans addit, non veni vocare iustos, sed peccatores. Solum ergo superest quaestio de substantia, seu indifferentia libertatis, an manserit in homine lapsi, saltem secundum intrinsecam rationem, secundum quam est naturalis homini, esset quae in homine in pura natura.

1. *Error Pelagij.*

In hoc ergo puncto valde errant huius temporis haeretici. Nam Lutherani dicunt, per peccatum Adae non solum diminutam fuisse, sed etiam omnino perditam naturalem hominis libertatem, praesertim ad operandum bonum. Quem errorem Calvinus, & alij sequuti sunt, ut late refert Bellarminus lib. 1. de statu primi hominis in principio, & latius in Praefat. ad libros de Gratia, & libero arbitrio. Duobus autem modis haec sententia intelligi posset. Prior erit, si supponatur humana natura ex vi suae essentiae, & facultatum naturalium non habere libertatem, recepisse autem illam per dona status innocentiae, & ideo amittendo illa dona per peccatum, etiam libertatem amisisse. Iuxta quam intelligentiam non sequeretur, hominem per peccatum factum esse deterioris conditionis quoad libertatem, quam esset in natura pura, sed potius rediisse ad naturalem conditionem, quam ex se haberet, si per iustitiam non fuisset in paradiso immutatus. Veruntamen non est hic sensus haereticorum, ut ex his plane constat, quae idem author refert, & supra attigimus: nam illi potius sentiunt hominem in sua creatione in pura natura fuisse conditum, vnde cum dicant, fuisse tunc liberum, aperte concedunt libertatem esse proprietatem naturalem hominis non lapsi. Deinde illa positio in illo sensu repugnantiam inuoluit. Qui enim fieri potest, ut animal in aeterna sua non liberum, per dona superaddita fiat liberum? Profecto non minus id repugnat, quam animal natura sua irrationale fieri ratione vrens per dona superaddita, vel quam brutum eleuari ad libere operandum. Et praererea contra suppositionem illam superest tota disputatio pro naturali, & intrinseca hominis libertate, quae hic tractanda non est sed supponenda, tanquam omnibus nota.

2. *Nonisimorum haereticorum error, & prima eius mens.*

Exploditur.

Alius igitur modus asserendi errorem illum, & fortasse ab haereticis intentus est, hominem natura sua esse liberum, & ita fuisse conditum, & peccando

3. *Mens secundae erroris ab haereticis intentae improbatam.*

L 3

amiffisse arbitrij libertatem naturalem. Iuxta quam propositionem aperte fequitur, in natura lapfa, non solum esse debiliores vires, quam in pura natura, sed etiam nullas esse ad opera humana, seu moralia efficienda, ne dum bona, quia sine libertate nullum est morale opus, neque homini imputari potest quidquid facit. Hic autem error damnatus est in Concilio Tridentin. sess. 6. capit. 5. & est non solum contra Sacram Scripturam, Patres omnes, & experientiam, & contra omnia, quibus libertas naturalis arbitrij ostendi solet, sed etiam contra evidentem rationem naturalem, qua facile ostendi potest, illam mutationem, vel transformationem, seu metamorphosim hominis per peccatum esse impossibilem. Quia duobus modis potest intelligi, hominem peccando amiffisse liberum arbitrium, scilicet ab intrinseco, vel ab extrinseco.

4. *Primus modus amissionis libertatis impugnatur*
 Prior modus erit, si quis fingat, ipsas potentias hominis fuisse ita per peccatum intrinsece mutatas, vel debilitatas, seu impeditas, vt nec bene, nec liberè operari valeant. Quod sensisse Lutherum refert Stapleton. l. 2. de Corrupt. nat. cap. 3. Veruntamen talis immutatio potentiarum intelligi non potest, cum illa naturaliter dimanent ab anima. Nisi quis forte asserat hominem peccando factum esse amentem ex aliqua læsione phantasia. Nam in anima secundum se non potest intelligi talis mutatio, quia nec substantia animæ, nec voluntas, nec intellectus diminui possunt in extrinsecis suis, quæ indissolubiles sunt, vt est per se clarum, & iterum statim ostenditur. Idemque est de potentis sensuum internorum & externorum, si secundum suas substantias considerentur. Si ergo supponemus, homines post peccatum habere integros sensus, & organa illorum apta, & rectè disposita ad suas operationes præstandas sine vlla læsione interna in organorum dispositione, & sine impedimento extrinseco, intelligi non potest, quin talis homo lapsus ratione vtatur, sicut illa vti posset in pura natura, quia habet eandem virtutem connaturalem. Vnde consequenter fit, vt etiam vtatur libertate, quia hæc intrinsece fequitur ex vsu rationis, quatenus naturalis est homini: ergo non potuit homo intrinsece ita mutari, vt hanc libertatem amitteret, nisi per dementia ex læsione organorum sensuum prouenientem, hanc autem fingere in homine lapsò factis magna dementia esset, indigens magis sensu, & experientia, quam rationis discursu.

5. *Secundus errorandi modus in tollenda libertate eius, apponitur.*
 Ab extrinseco autem posset amitti hæc libertas, si Deus statuisset, non relinquere hominem in manu consilij sui, nec præbere concursum aptum ad vsu libertatis, sed motionem ita impellentem, vt necessitatem illi inferat ad singulos actus. Et hoc videtur sentire Calvinus, & qui eum sequuntur. Nam hinc eo progrediuntur, vt Deum faciant omnium peccatorum authorem, & alia proferant absurda. Et ideo in hoc errore refutando immerari nunc non oportet, nam postea disputando de efficacia gratiæ id præstabitur, quantum pro præfenti materia necessarium est, & in opusc. de Auxilijs satis multa de hoc puncto diximus. Hic solum animaduertendum occurrit, etiam supposito illo errore, quod Deus ab extrinseco necessitatem inferret humanæ voluntati in singulis actibus illius, non rectè dici, humanam naturam lapfam pati hanc necessitatem ratione peccati, aut in hoc esse deterioris conditionis, quam in puris naturalibus esset, quia eandem necessitatem extrinsecam in illa subitura esset. Probatur, quia si vera esset talis necessitas, ex efficacia diuinæ voluntatis, & ex dependentia voluntatis humanæ in omnibus actibus suis à motione diuinæ voluntatis proueniret, at hæc necessitas eadem esset in puris naturalibus, quia esset eadem dependentia: ergo.

6. *Libertas arbitrij per peccatum*
 Quocirca sicut fingi non potest, quod talis dependentia voluntatis humanæ à diuina in operando sit poenalis, sed naturalis, & necessaria, etiam in statu in-

tegræ naturæ: ita cogitari non potest, quod ex hac parte amissa sit libertas arbitrij per peccatum. Vnde non solum respectu puræ naturæ, verum etiam nec respectu naturæ integræ inuenitur talis mutatio in natura lapfa. Fortasse tamen heretici in hoc constituant discrimen, quod licet in omni statu voluntas humana ex necessitate operetur propter diuinam motionem, nihilominus si esset pura, vel integra, semper determinaretur ex necessitate ad bonum. Per lapsum autem meruit necessitari semper ad peccandum, nisi propter Christum interdum necessitetur ad bonum. Sed neque mihi constat hanc fuisse mentem hereticorum, neque aliud confert ad eorum excusationem. Nam præter errorem contra libertatem arbitrij, & contra Dei bonitatem, conuinci potest contradictionis, & falsitatis. Quia iuxta illum errorem voluntas humana in omni statu operatur cum necessitate ex motione Dei: ergo voluntas etiam Adami sic mota est, vt peccaret: ergo non ratione peccati necessitatem illam passa est, sed vt peccaret, cum adhuc esset innocens, mota est à Deo ad peccandum ex necessitate. Ergo falso fingitur & inconstanter, illam necessitatem ad malum esse poenam peccati. Quod autem talis necessitas non sequatur ex dependentia voluntatis humanæ à diuina, & quod talis motio repugnet diuinæ sapientiæ, & bonitati, etiam in poenâ peccati, in sequentibus ostendetur, nam de hoc puncto plura in c. 17. dicemus.

7. *Quid in hac angustia hereticos induxerit non apparet.*
 Neque video, quid poterit hos hereticos in hunc errorem inducere, nisi spiritus contradicendi, & inducendi homines in desperationem virtutis. Nam alioqui error ille repugnat omni rationi naturali, ac morali philosophiæ: & non habet fundamentum, nec vestigium eius in Scriptura, sed potius illi euidenter repugnat. Nam de mutatione facta in natura humana per communem lapsum eius solum legitur I. ecclesiastes 7. Deus fecit hominem rectum, ipse autem se immiscuit multis questionibus. Et ad Roman. 5. & 8. legitur, mortem introduci esse per peccatum, & idè de concupiscentia sumimus ex 6. & 7. ad Romanos. Ex his autem nulla apparenti ratione potest colligi amiffio libertatis, vt per se patet, & Concilia, ac Patres docuerunt. Nihil ergo video, quod pro illo errore posset ita apparenter induci, vt speciali responsione indigeat.

8. *Obiectio eorum Patribus.*
 Posset tamen quis obijcere aliquos Patres dicentes per peccatum amiffisse hominem similitudinem ad Deum, ratione cuius dicitur factus ad imaginem eius: nam hæc imago maxime in libertate arbitrij consistit: ergo amiffit homo libertatem arbitrij. Primam propositionem affirmat Augustinus 6. Genes. ad liter. cap. 27. & 28. & lib. 83. qu. 67. & lib. contra Adimant. cap. 5. & Origen. hom. 1. in Genes. Posteriori autem propositionem tradidit Damascenus lib. 2. cap. 12. & Bernard. tract. de libero arbitrio. Vnde Augustinus sæpe indicat, per peccatum Adæ amiffam fuisse libertatem, nam lib. de Nat. & grat. cap. 65. tractans locum Hieron. l. 2. contra Iovin. dicentis, Deum nos condidisse liberi arbitrij compotes, vt neque ad virtutem, neq. ad vitia necessitate trahamur, exponit Augustinus Hieronymum loqui de libero arbitrio, quale fuit in homine à Deo condito, non quale relictum est per peccatum. Et in lib. Proposit. epistol. ad Rom. cap. 17. Liberum (inquit) arbitrium perfecte fuit in primo homine, in nobis autem antegratiam non est liberum arbitrium, vt non peccemus, sed tantum vt peccare nolumus. Et lib. 14. de Ciuit. cap. 11. Arbitrium voluntatis tunc est vere liberum, quando vitij peccatiffi non feruit. Tale datum est à Deo, quod amiffum, nisi à quo potuit dari, non potest reddi. Et est sententia 52. apud Prosperum. Quin etiam ad 7. obiectionem Vincen. dixit. Liberum arbitrium libertatem, quam libertate perdidit, nisi Christo liberante non recipit. Multa etiam in hac sententiam habet Fulgentius libro de Incarnat. & grat. capite decimo nono dicens. Ex quo primus homo voluntate naturam suam vitauit.

tant, & oppressit infirmitas, nisi diuina gratia medicamento praeventum in vnoquoque homine sanetur, atque adiuuetur indefinenter liberum arbitrium, est quidem liberum, non tamen sanum, &c. Statim autem exponit esse liberum à iustitia, id est, carens illa, vnde inquit. Quanto magis à bonitate, rectitudine, sanitate, iustitiaque liberum, tanto magis malitia, peruersitate, infirmitate, atque iniquitate moris fera seruitute captiuum. Et cætera, quæ in eadem sententiam late profequitur.

9. *Responsio.* Sed quod ad Origenem attinet, facile concedi posset in illa sententia errasse, hunc enim errorem in eo notauit Epiphanius in epistol. ad Ioannem Hierosolymitan. Episcopum, Augustinus autem ipse se explicuit libro primo Re tract. capite vigesimo sexto, non ita id esse accipiendum, quasi totum amisisset homo, quod haberet imaginis Dei, quod magis explicans libro secundo, capite vigesimo quarto ait. Non sic accipiendum est, quasi in eo (vtique in homine) nulla (supple, imago) remanserit, sed quod tam deformis, vt reformatione opus haberet. Et ita licet non amitte imaginem, ita nec liberum arbitrium, licet vires, & robur eius amiserit. Et ita etiam posset exponi Origenes loco citato, nam vt huiusmodi sunt. Ad huius (id est, Verbi diuini) imaginem factus est homo, & propterea Saluator noster, qui est imago Dei, misericordia motus pro homine, qui ad eum similitudinem factus fuerat, videns eum deposita sua imagine, maligni imaginem induisse, ipse imagine hominis assumpta, venit ad eum, &c. Dicit enim potest homo deposuisse imaginem Dei, non quia illam destruxerit, sed quia illam deformauit.

10. Addi etiam potest, à multis distingui imaginem à similitudine: nam ad imaginem dicitur homo factus ratione intellectualis naturæ, & contentiæ cum Deo in gradu intellectuali, & consequenter in ratione, & libertate, vt communiter Patres exponunt. Similitudo autem refertur ad gratiam, per quam imago ipsa efficitur Deo similior, vt sentit Magister in 2. distinctione decima sexta & sumitur ex Dionysio 2. capite de Ecclesiastica Hierarchia in principio dicente, Hoc omnes conamur, vt per gratiam similes Deo efficiamur. Et Auctor libri de Ecclesiastic. dogma. capit. vltimo hoc significauit, cum dixit, Similitudinem in moribus inueniri. Sic ergo dici potest amisisse similitudinem Dei, quia gratiam amisit, & consequenter imaginem deformasse, priuando illam diuina forma, & alijs donis, quæ illam comitabantur. Ex quo habemus, hominem non amisisse libertatem, quam in pura natura haberet, sed amisisse supernaturales vires eius, quibus etiam in pura natura careret. Et hoc est, quod vno verbo dixit Prosper libro primo de Vocat. gent. capite septimo. Cum homo spoliaretur, non voluntate, sed voluntatis sanitate priuatus est: idem ferel. contr. Col. c. 19.

11. *Solutio. omnia Rationum.* Augustini autem sententia de libero arbitrio hominis post lapsum tam est clara, & sæpe ab ipso repetita, & solite obseruata, vt impudentissimum sit, propter vnum, aut aliud verbum eius, illam velle obtrudere, ac peruertere. Id constat ex toto libro de Gratia, & liber. arbitrio, Epistola quadagesima sexta, & quadagesima septima, vt alia loca omittam. Cum ergo dicitur liberum arbitrium hominis lapsi ante gratiam non esse liberum, æquiuocatio est in voce, liberum. Aliquando enim opponitur seruituti, & hoc modo dicitur liberum arbitrium hominis lapsi non esse liberum sine gratia, quia est seruus peccati, vt loquitur Augustinus in vltimo loco. Et de eadem potest intelligi Prosper, & apertius Fulgentius. Hinc etiam liberum interdum opponitur necessitati peccandi, non in singulis actibus, sed absolute, & distinctum, seu confuse, & hoc modo dicitur homo lapsus gratia destitutus, non esse liber vt nunquam peccet, & de hac necessitate loquitur Augustinus in prioribus locis: illa vero necessitas non excludit pro-

priam libertatem indifferentiæ, quæ opponitur determinationi ad vnum in singulis actibus definitè sumptis, vt dicemus late in libro secundo. Hæc autem libertas indifferentiæ est, quæ constituit liberum arbitrium, vere liberum pro singulis actibus, & de hac nunquam Augustinus, vel alij Patres dixerunt, esse per peccatum amissam. Vnde Bernardus libro de Gratia, & libero arbitrio distinguens propriam libertatem à necessitate, & libertatem à seruitute peccati, dicit Christum venisse, vt nobis conferret hanc posteriorem libertatem, quam amiseramus peccando, non priorem, quæ per peccatum non amittitur, nec amitti potest: Manet enim (inquit) libertas voluntatis, vbi est captiuitas mentis, tam plena quidem in malis, quam & in bonis, sed in bonis ordinatur. Et infra: Sive Deusimus, sive diabolus, non tamen similiter desinimus esse nostri. Manet enim libertas arbitrij, per quam manet, & causa meriti. In sermone autem octuagesimo primo in Cantic. latius declarat, cum libertate naturali, quæ post peccatum mansit, contractam esse quandam necessitatem peccandi, nisi gratia subueniat, quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, &c. Et de hac necessitate loquitur, vt dixi, Augustinus. Sæpe etiam dicitur homo amisisse libertatem ad amandum super omnia Deum, & alia supernaturales iustitiæ opera faciendæ, quia nimirum amisit ipsam iustitiæ, quæ est principium talium operum, & factus est indignus omnibus donis eius, sine quibus illam operari non potest. Et ideo in eo statu non est liber ad tales actus, quia est impotens. Hæc autem libertas recuperatur per gratiam Christi quæ dat potestatem bene operandi, vt in discursu materiæ videbimus. Et hæc nunc sufficiant contra hæreticos.

CAPVT VIII.

Verum in statu natura lapsa homo sit intrinsecè debilior ad operandum bonum, quam esset in statu pura natura?

1. *Prima sententia.* Sequitur controuersia cum Catholicis, in qua fuit sententia Gregorij, naturam lapsam per peccatum factam esse magis propensam ad malum, debilioremque ad bonum, etiam morale, & naturæ consentaneum, quam esset in pura natura. Ita tenet Gregorius in 2. distinctione 30. quaestione 1. articulo secundo ad 3. Fundatur præcipue in illa communi sententia Theologorum, quam acceperunt ex Ambrosio libro septimo in Lucam, Augustino libro de Natura, & gratia capite septimo, Beda in capite decimo Luca, qui circa parabolam de illo, qui descendebat ab Hierusalem in Ierico, dicunt naturam humanam per peccatum fuisse spoliatam gratuitis, & vulneratam in naturalibus, quod non esset verum, nisi in viribus ipsis aliqua diminutio facta esset. Videturque hæc opinio originem ducere ex alia eiusdem authoris, & aliorum quorundam dicentium per originale peccatum imprimi homini quandam morbida qualitatē. Nam si hoc verum est, mirum non erit, quod qualitas illa possit ad malum inclinare, & boni operationem difficiliorem reddere. Videtur autem interdum Augustinus ita loqui de languore, & mala qualitate hominis lapsi, vt patet ex libro 1. de Nuptijs capite 26. & lib. 6. contr. Iulianum cap. 7.

2. *Recentior sententia.* Hanc opinionem aliqui moderni Theologi tenent defendere, non quidem ex illo principio morbida qualitatē, sed ex alio. Afferunt n. humanæ naturæ vires ad bonum morale, & naturæ præstandum debiliores esse in natura lapsa, quam esset in pura natura, fo: